

A műszaki értelmiség szakirodalmi tájékozódása és ellátása

Alighanem felesleges lenne bizonygatni, hogy az ipari termelés, kutatás és fejlesztés milyen kulcsfontosságú szerepet tölt be népgazdaságunkban, végső soron társadalmunk fejlődésében. Ha ehhez még hozzátesszük, hogy az ipar és iparfejlesztés szakirodalmi ellátásának könyvtári bázisául legközvetlenebbül szolgáló műszaki-termelési könyvtárhálózat — a maga kerekén 800 könyvtárával és mintegy 6 millió egységnyi állományával — könyvtári rendszerünk egyik legnagyobb hálózati szervezete, akkor ez a két tényező önmagában is teljes mértékben indokolni látszik a 3. országos könyvtáros konferencia szervezőinek azt az elhatározását, hogy az ipari termelés és fejlesztés szakirodalmi ellátásának problémája a konferencia előkészítése során önálló szekció keretében kerüljön megvitatásra. Ennek az ún. „ipari” szekciónak az előkészítési munkálatai lezajlottak, előzetes, szűkebbkörű vitákra is sor került már, van tehát mód arra, hogy az eddigi — ha nem is teljes — eredményekről beszámoljunk.

A műszaki szakemberek könyvtári igényei

A konferencia előkészítésének egyik alapelve a könyvtárügy kérdéseinek a könyvtárhasználók oldaláról való megközelítése, ennek megfelelően — a többi szekcióhoz hasonlóan — az ipari szekció előkészítésének is első fázisa a használók igényeinek felmérése volt. Ennek keretében a Művelődésügyi Minisztérium könyvtárossztyála a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Tájékoztatási Tudományos Társaságával együttműködve 1970 elején postai *kérdőíves igényvizsgálatot* szervezett, a kérdőívet a „véletlen kiválasztás” módszerével 10 ezer MTESZ-tag kapta meg, s végül is 1557 kérdőív került feldolgozásra (a 15%-os visszaküldési arány elfogadhatónak minősíthető). A kérdőív 22 főkérdése segítségével arra igyekeztünk választ kapni, hogy a megkérdezettek milyen mértékben élnek a szakirodalom főbb típusaival, mennyire tekinthetők rendszeres olvasóknak, mennyire használják a különböző típusú könyvtárakat és főként: hogyan vannak megelégedve működésükkel.

A visszaérkezett kérdőívek feldolgozása gépi úton történt. Az egész vizsgálat — a kérdőívek nyomdai előállításától egészen a szöveges értékelés elkészítéséig — kerekén négy hónapot vett igénybe, a szokatlanul gyors lebonyolítás a MTESZ által delegált rendszerszervezési szakértők (elsősorban a feldolgozást vezető *Kiss Zoltán*) közreműködésének köszönhető. A szociológus szakértő *Gereben Ferenc* volt, az ő munkája az eredmények végső értékelését tartalmazó szöveges jelentés is. Minthogy az utóbbi a konferencia előzetes anyagai között várhatólag kiadásra kerül, itt csak néhány fontosabb megállapításának ismertetésére szorítkozom.

A megkérdezettek kerekén 48%-a sorolta önmagát a „rendszeres” szakirodalom-olvasók kategóriájába („időnként” olvas: 42%-uk). Munkahely-kategóriák szerint: az oktatási és kutatási intézmények, valamint a főhatóságok dolgozói olvasnak a legtöbbit, középtűt helyezkednek el a tervező és szervező intézmények, leghátul a termelő és szolgáltató vállalatok dolgozói. Az iskolai végzettség — az egyéb olvasás-szociológiai vizsgálódások tapasztalataival egyezően — itt is meghatározónak bizonyult: az iskolai végzettség szintjének emelkedésével párhuzamosan nő a rendszeresen és csökken a szakirodalmat csak néha olvasók aránya. Életkor tekintetében nincs említésre méltó különbség, a különböző korosztályok olvasási rendszeressége nagyjából azonos, a nyelvtudás és a szakkönyvolvasás rendszeressége között azonban határozott összefüggés tapasztalható: az idegen nyelven beszélők 30%-a, a három vagy ennél több nyelvet tudóknak már 67%-a rendszeresen olvas.

A szakirodalom intenzívebb tanulmányozásának akadályaként a megkérdezettek legnagyobb része (kb. 40%-a) az időhiányt, 17%-uk a nyelvismeret hiányát jelölte meg, az objektív típusú akadályokra való hivatkozás viszonylag kis szerepet játszott (kb. 13% arra hivatkozott, hogy a „szakirodalom nem, vagy nehezen hozzáférhető”, 12% pedig, hogy „nem kap elég tájékoztatást”).

A szakirodalom-olvasás társadalmi meghatározottsága

A kérdőíves felmérés az adatok statisztikai jellegű feldolgozásán kívül módot adott a válaszolók kötetlenül megfogalmazott, szöveges véleményeinek, észrevételeinek a vizsgálatára is. A kérdőív utolsó pontjaként feltett kérdésre („Munkakörének

ellátásához milyen segítséget nyújt a szakirodalom, milyen esetleges nehézségei vannak a szakirodalmi tájékozódással kapcsolatban? Véleménye szerint milyen intézkedésekkel lehetne az utóbbin segíteni?) a megkérdezetteknek mintegy 80%-a részletes választ adott. Mindezt azért érdemes megemlíteni, mert a szöveges válaszok átvizsgálása, „feldolgozása” (ezúttal kifejezetten nem statisztikai, hanem inkább „intuitív” jellegű feldolgozásáról volt szó) a statisztikai jellegű értékeléssel párhuzamosan, attól függetlenül készült, mégis nemcsak egybeestek eredményei a statisztikai megközelítés útján nyert megállapításokkal, hanem nyomatékösítoták is azokat. Ezek lényegére érdemes fölfigyelni: arra látszanak ugyanis utalni, hogy a szakirodalom-olvasás könyvtárosok előtt merőben nem ismeretlen társadalmi jelentőségét és meghatározottságát ismét (vagy még mindig?) napirendre kellene tűzni. Aggasztó jelek teszik ezt szükségessé, a megállapítások szerint ugyanis *a szakirodalmi igények intenzitását a legközvetlenebbül az egyének a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helye* (vállalatának, intézményének, mindenekelőtt azonban: munkakörének jellege) *határozza meg*. Ez a megállapítás önmagában még semmiféle aggodalomra nem adna okot, az már sokkal inkább, hogy a kutatói (egyetemi oktatói) munkakörtől — amelynél a legmagasabb az igényintenzitás — a termelési munkakör felé közeledve az igény szint meredeken csökken (különösen ha figyelembe vesszük a termelési munkakörűeknek a szóbeli válaszokból kikövetkeztethető szakirodalom-olvasási kultúráját). A kötetlen válaszokból az állapítható meg, hogy a termelő vállalatoknál termelési munkakörben foglalkoztatott műszaki értelmiségi saját bevallása szerint *munkahelyén alig vagy egyáltalán nem kap ösztönzést a szakirodalom tanulmányozására*. Az egyik válaszoló ezt így fogalmazta meg: „... az üzemekben a szakirodalom böngészése nem jó szemmel nézett tevékenység, nem termelékeny, nincs mögötte teljesítmény, egyes helyeken megtűrt rossz, és minél közelebb megyünk a termeléshez, annál inkább.” Egy másik szerint: „Sajnos, olyan munkakörben dolgozó szakirodalom segítségével a szakmai

szükségét (gondolom, nem vagyok egyedüli hazánkban), így semmi sem készíttet arra, hogy a családomtól szakítsam el időmet a szakirodalom tanulmányozására.”

Ha a könyvtárhasználat mértékét tekintjük, a szakirodalomolvasás könyvtári gond. Ha azonban abból indulunk ki, hogy a szakirodalomhasználat nem öncél, hanem csupán a szakmai önművelés eszköze, akkor *a könyvtárosi gond társadalmi problémává te-rebélyesedik*: a termelési munkakörben dolgozó mérnöknek vajon — elméletileg legalábbis — nincs szüksége a továbbképzésre? És, ha nincs, miért? Különösen az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése után, amelynek nemcsak a vállalati, hanem az egyéni képességek szabadabb, sokoldalúbb érvényesülésére kellene ösztönöznie. Csupa kérdés, amelyekre a választ annál is inkább kutatni kellene, mert a könyvtárügyi konferencia előkészítése során szervezett orvosi és mezőgazdasági szekciók igényvizsgálatai hasonló megállapításokra jutottak: a termelési munkakörben dolgozó mérnök

A LAKÓTERV műszaki könyvtára

szakirodalmi igényét (vagy az igény hiányát) tehát éppúgy, mint a körzeti vagy rendelőintézeti orvosét vagy akár a termelőszövetkezeti agronómusét objektív jellegű tényező határozza meg elsősorban: az, hogy munkakörének ellátásához szükséges-e öntevékeny szakmai továbbképzésre. A műszaki szakemberek megkérdezett csoportjának — felmérésünk tanúsága szerint — mindössze 45,3%-a felelt igennel arra a kérdésre, hogy szakirodalmi tájékozódása hatással volt-e előmenetelére, és mindössze egyharmaduk felelt igennel arra, hogy „Mi az érzése: ha többet tanulmányozza a szakirodalmat, ki-hat-e előmenetelére?” (Elsősorban azok, akik felsőoktatási intézményekben dolgoznak!) Problémánk analógiáját — orvosi vonatkozásban — az orvosi szekciósülés egyik felszólalója (körzeti orvos) vetette fel, s rá is mutatott a megoldásra: az érdekeltségre. Hadd idézzem néhány mondatát: „az orvosok azért nem veszik igénybe az orvosi könyvtárhálózatot, mert nem érdekük! Semmi káruk nem származik ab-

Tömör raktározás gördülő polcokkal a Magyar Kábel Művek műszaki könyvtárában (Sági István felv.)

ból, de a nagy átlagnak semmi haszna sincs abból, ha igénybe veszi... Akadémikus vitának érzem azt, hogy nem lehet egy munkát jól elvégezni, ha nem olvas valaki. Nagyon sok munkát el lehet végezni, meg lehet másoktól tanulni úgy, hogy nem kell érte a szakkönyvtárakat bújni... De minek szuggerálni, hogy neked olvasnod kell az Orvosi Hetilapot, neked igénybe kell vened a könyvtárakat. Ha az egyénnek életérdeke, sőt a megélhetése megköveteli, szuggerálás nélkül is megtenné ezt. Ma ki-nevetjük a sztálini időket, amikor mindenki tanult, mert muszáj volt. Mikor fog nálunk mindenki tanulni — nem muszájból? *Majd ha az érdeke és megélhetése megköveteli!* A tömegsportot szorgalmazzuk a szívinfarktusok megelőzésére, a tömegtanulás szorgalmazása valahogy abamaradt.”

E megállapításokkal valószínűleg lehetne vitatkozni, azokat túlságosan sommásnak, esetleg egyoldalúnak minősíteni. Egyet azonban nem szabad: közömbösen tudomásul venni azt a jelenséget, amire saját megállapításaink tükrében — úgy érezzük — e mondatok joggal figyelmeztetnek.

A munkahelyi könyvtár

A megkérdezett műszaki szakemberek 97%-ának munkahelyén működik szakkönyvtár. Ezek szolgáltatásait az előbbi 97%-ból ugyancsak mintegy 97% veszi igénybe, mégpedig gyakran: 53%, időnként: 45%.

A legnépszerűbb, a rendszeres olvasás szempontjából legfontosabb könyvtártípusnak tehát a *munkahelyi könyvtár* bizonyult, ezt látszik egyébként alátámasztani az is, hogy a válaszadók csaknem 60%-ának szakirodalmi ellátásában a munkahelyi könyvtár 50% feletti arányban szerepel.

A munkahelyi könyvtár működése tekintetében a szakirodalom-használat intenzitása és a könyvtári szolgáltatások minősége között szoros összefüggést tapasztalunk: a legmértvadóbb nyilatkozók, a rendszeres könyvtárhasználók 81%-a úgy nyi-

latkozott, hogy a munkahelyi könyvtár az ő számára a szakirodalmat kielégítő mértékben szerzi be. A szöveges válaszok nyomán ehhez hozzá kell tenni, hogy a termelési munkakörökben dolgozó műszakiak tekintélyes részének tudatában a szakirodalom a magyar nyelvű szakkönyvekkel, jobb esetben a magyar folyóiratokkal egyenlő. A lehetőségek fogyatékos ismerete miatt a szakembereknek ez a kategóriája is „elégedett” a szakirodalmi ellátással. Ugyancsak a szöveges válaszokból megállapítható, hogy a könyvtár működésével, illetve a szakirodalom-ellátással kapcsolatos panaszok két — egymással ellentétes — irányban polarizálódnak: a kutatási-fejlesztési munkakörben dolgozók főbbnyire az információáradatra panaszkodnak, tájékozódásuk legnagyobb akadályának a megfelelően *differenciált és szelektált ellátás hiányát* tartják. A másik oldalon; a termelési munkakörben dolgozók legfőbb kifogása, hogy nem szerezhetnek tudomást a megjelenő hazai szakkönyv-újdonságokról. A könyvtárak csekély aktivitása — úgy látszik — meglehetősen általános: a felmérési adatok statisztikai értékeléséből megállapíthatóan a munkahelyi szakkönyvtárak a válaszadók csak kb. 55%-ának hívják fel a figyelmét a szakirodalmi újdonságokra (leginkább a kutató- és tervezőintézetekben). Valamivel nagyobb, 65% volt azoknak az aránya, akik szerint a munkahelyi könyvtár (ismét jórészt a kutató- és tervezőintézetiek) segítségükre van a szakirodalom hasznosításában (irodalomkutatás, kivonatolás, fordítás).

A munkahelyi könyvtárak kulcsfontosságú szakirodalom-ellátási szerepe és fejlesztésük ebből következő fontossága indokolta, hogy az ipari szekció *vitaanyagának középpontjába a vállalati, intézeti szakkönyvtárak — műszaki könyvtárak — kérdésköre került*. A vitaanyag kidolgozásánál gondot okozott a „könyvtárügy” és a „tájékoztatásügy” szempontjainak egyeztetése, a sajátos könyvtári problematika (könyvtárügyi konferenciáról lévén szó) kiemelése. Mivel azonban az iparban — különösen vállalati szinten — nemcsak a tájékoztatás felé fejlődő korszerű könyvtári szolgáltatások olvadnak össze szűkebb értelemben vett tájékoztatási szolgáltatásokkal, hanem maguk a szolgáltató szervezetek is nem egyszer egyesítik a könyvtári és tájékoztatási funkciókat, ezért a vitaanyag szerzői (Györe Pál és Parányi Györgyné) azt az ideális szolgáltatási modellt kísérelték meg felrajzolni, amelynek megfelelő elemeit egy adott vállalat sajátos adottságainak és információigényének megfelelően felhasználhatja, adaptálhatja. (Ha figyelembe vesszük, hogy a használót nem az érdekli, hogy könyvtári vagy tájékoztatási szolgáltatás keretében jutott-e a számára szükséges információhoz vagy dokumentumhoz, hanem az, hogy megkapta-e a keresett információt, mégpedig gyorsan, akkor ezt a kiindulási alapot mindenképpen el kell fogadnunk.) A könyvtári-tájékoztatási funkciókat vállalati, intézeti szinten egyesítő optimális szervezetet a szerzők „információs szakkönyvtárnak” nevezték el.

Az információs szakkönyvtár

A vitaanyag szerzői hangsúlyozták, hogy minden intézet, vállalat egyedi szervezeti s a szervezeti sajátosságokat a könyvtári-tájékoztatási szervezet felépítésében is figyelembe kell venni, épp ezért nem általános irányelveket kívánnak nyújtani, hanem az „eszmei” eset felé közelítve határozzák meg az információs szakkönyvtár működési körét, funkcióit. Vagyis olyan „étlapot” adnak, amiből a vállalatok, intézetek maguk választhatják ki a megvalósítható és megvalósítandó szolgáltatásokat. Javaslatuk — mivel az első ilyen átfogóbb hazai kísérletek közé tartozik — megérdemli a bővebb ismertetést.

Az információs szakkönyvtárnak a következő alapfeladatokat kellene ellátnia:

1. A szakirodalom felderítése: a beszerzési források, lelőhelyek felderítése minden dokumentum-fajtára és információhordozóra vonatkozólag, és minden számításba jövő témakörben, figyelembe véve, hogy az információs szakkönyvtár dokumentál is, továbbá, hogy a könyvtár gyűjtőköréhez tartozónak kell tekinteni a fenntartó vállalat, intézet működési körének megfelelő természet- és társadalomtudományi területeket (szociológia, vezetéstudomány stb.) is.
2. A szakirodalmi források kritikai válogatása.
3. A nehezen hozzáférhető (nem, vagy félig publikált stb.) dokumentumok és információk felkutatása.
4. A dokumentumok beszerzése. Továbbá: információk megszerzése közvetlen tájékozással.
5. A beszerzett dokumentumok leíró katalogizálása, bibliográfiai jellemzése és rendezése.
6. A dokumentumok tartalmi rendezése: a lényeges tartalmi elemek megállapítása valamely osztályozó rendszer alapján (könyvek esetében: ETO), figyelembe véve a kézi lyukkártyás, illetve gépi feldolgozás lehetőségét. A könyvek feldolgozásában analitikus feltárára kell törekedni.

7. Tájékoztatósi igényeket is kielégítő katalógusok építése (információs kartontárral, adattárral stb.).
8. Referenz-szolgálat, megfelelő kézikönyvtárral.
9. Aktív, kezdeményező tájékoztatósi szolgáltatások, mindenekelőtt személyre szóló, témára irányított, kritikailag megszűrt figyelőszolgálat, témabibliográfiák, ajánló bibliográfiák szakmunkások részére.
10. Folyamatos bibliográfiai tájékoztatás: információs bulletin, gyarapodási jegyzék, tartalomjegyzék-fordítás, műszaki-gazdasági adatok folyamatos szolgáltatása.
11. Fordító szolgálat.
12. Olvasószolgálat (idetartozik: a mozgókönyvtári szolgálat, kölcsönzés üzemekben, műhelyrészekben, osztályokon), könyvtárközi kölcsönzés.
13. Korszerű reprográfiai szolgálat.
14. Szakkönyv- és könyvtári propaganda.
15. Műszaki-tudományos és termelési propaganda, szocialista brigádok szakirodalmi támogatása.
16. Az oktatás, továbbképzés, műszaki népművelés szakirodalmi bázisának megteremtése.

A könyvtárak együttműködése

A vitaanyag a műszaki könyvtárak együttműködési lehetőségeit három metszetben vizsgálja. Ezek a hálózati szervezeti, a szakmai (szakterületi) és végül a regionális együttműködés.

Legrészletesebben közülük a hálózati együttműködéssel foglalkozik, ennek indoka az, hogy a szerzők figyelembe vehették a műszaki-termelési könyvtárhálózat átszervezésének az érdekelt szervek közös erőfeszítésével kialakított alapelveit. Ezek értelmében — a gazdaságirányítás új rendszerében kialakult ún. ágazati tárcafelelősségből kiindulva — a mindeddig egységes könyvtári rendszert alkotó műszaki-termelési könyvtárhálózat az államigazgatási struktúrának (öt érdekelt tárca sorolható ide: Építésügyi és Városfejlesztési, Könnyűipari, Kohó- és Gépipari, Közlekedés- és Postaügyi, Nehézipari Minisztérium) megfelelően *öt hálózatra osztodnék*. E hálózatok központjaivá az illetékes minisztériumok által kijelölendő központi könyvtári-tájékoztatói intézmények válnak, kibővült feladatkörük keretében ezek látnák el saját tárcájuk területén a hálózatfejlesztés, módszertani gondozás teendőit. Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ központi szerepköre — amely hazánk műszaki könyvtárügyében már hagyományossá vált és fontos funkciót jelentett, koordináló jelleggel, magasabb síkon jelentkeznék: az *OMKDK feladata lenne az egész műszaki könyvtárügy fejlesztésére irányuló tervezetek, koncepciók kidolgozása*, a hálózatok és szakterületek közötti *együttműködés előmozdítása*, központi fejlesztési programok (például: gépesítés, egyéb adaptációs kutatások) kidolgozása és megvalósítása.

A szakmai-szakterületi együttműködés tengelyébe a vitaanyag a műszaki könyvtárügy területén is kialakítandó gyűjtőköri kooperációt állította, a regionális együttműködés vonatkozásában egy-egy meghatározott földrajzi egység (régió) területén működő szakkönyvtárak, egyetemi könyvtárak és közművelődési könyvtárak kooperációját javasolja.

A háromféle együttműködési lehetőség együttes és minél szélesebb körű kibontakoztatását tartja a vitaanyag alkalmasnak arra, hogy belőle *a szakirodalom-ellátás egységes funkcionális rendszere* kialakuljon s ezzel párhuzamosan a partikuláris „érdekvédelmi” törekvések, elkülönülési szándékok felszámolóddjanak.

Befejezésül a vitaanyag a közművelődési — elsősorban a szakszervezeti — hálózatokkal való együttműködésre tesz javaslatokat.

„Szubjektív” megjegyzések

A könyvtáros konferenciát szervezői vitafórumnak is szánják, engedtessek hát meg, hogy a fenti, többé-kevésbé tárgyyszerű beszámoló után a magam voksát is letegyem. Olyan egyéni vélemény formájában, amire egy embernek a műszaki könyvtárügy és tájékoztatóügy legkülönbözőbb területein végzett húszéves munkája jogalapot adhat.

Nem az udvariasság, hanem a meggyőződés mondatja velem: a Györe-féle vitaanyagot igen jónak tartom. Egyetértek azzal, hogy főleg arra fordítja figyelmét, ami a korábban készült, átfogó rendezési-fejlesztési tanulmányoknak általában kissé mindig a végére szorult — a vállalati, intézeti szakkönyvtárak kérdéskörére. Azt tartom ugyanis, hogy a munkahelyen működő könyvtári-tájékoztatói „láncszem” nélkül a legtökéletesebb központi könyvtári és tájékoztatói szolgáltatások is légüres térbe kerülnek, a vállalati-intézeti könyvtár és könyvtáros funkciója egyike a legfontosab-

baknak, vagy éppen az. Ami mégis gondot okoz, ezzel a közhellyel tudom a legtöbbször megfogalmazni: minden terv annyit ér, amennyi megvalósul belőle. Esetünkben *a vitaanyag koncepciója kitűnő, de megvalósítása aligha könnyű*. A legfontosabb tennivalókat a magam részéről a következőkben igyekszem összefoglalni:

1. A vitaanyagban óvatos tapintattal „partikularizmusnak” minősített jelenség a továbbfejlődés egyik legnagyobb akadálya. A műszaki könyvtárügy és tájékoztatásügy szinte valamennyi szintjén — vállalattól a főhatóságokig — egyedi és egyéni elképzelések megvalósítását szorgalmazzák. Egységes, a könyvtári és tájékoztatási teendőket integráló és az összes érdekeltet által elfogadott elközelítés hiján, az egyéni jószándékok szükségszerűen egyedileg, szűkebb területre korlátozódva valósulnak meg, a fenntartói és felügyeleti jogkörök tarkasága miatt egymástól gyakorlatilag elkülönült működési és irányítási szektorok alakulnak ki. Félreértés ne essék: nem valamiféle uniformizált, adminisztratív intézkedésekkel egyetlen „karámba terelt” rendszerre gondolok, hanem arra, hogy végre egyszer messzemenően koordinálni kellene a műszaki könyvtárügy, műszaki tájékoztatásügy fejlesztését, módot kellene találni az összehangolt hosszabb távú tervezésre, a terv megvalósításának együttes befolyásolására. Ide tartoznék a felügyeleti, irányítási és szakfelügyeleti jogkörök egyértelmű jogszabályi rendezése, ezt megelőzőleg pedig a közkeletű, de sokféleképpen értelmezett alapfogalmak tartalmának egyértelmű meghatározása.

2. A műszaki-termelési könyvtárügy és tájékoztatásügy funkcionálisan integrált rendszerének kialakítása feltételezi, hogy szerves kapcsolat épüljön ki nemcsak az egyetemi könyvtárakkal, hanem — sok egyéb között — a természet- és társadalomtudományok országos könyvtári bázisaival, és sor kerüljön a természet- és társadalomtudományok tájékoztatásügyének országos rendezésére.

3. Fel kellene számolni — legalábbis fokozatosan — azt a *kiáltó különbséget*, amely a műszaki könyvtárügy központi és vállalati egységeinek működési színvonala között tapasztalható. Lassan már bizonyosfajta „kétnyelvűség” van kialakulóban: míg az előbbieket komputerezésről beszélnek (joggal), addig a vállalati könyvtárosok jórészt az a legfőbb gondja, hogy miként tegyen eleget a legelemibb állományvédelmi követelményeknek. A teendő ebből következőleg: a vállalati, intézeti szak-könyvtárakat felszerelés, berendezés dolgában erőteljesen és gyorsan fejleszteni kellene, s gondoskodni a szükséges berendezések hazai gyártásáról, esetleg importjáról, és nem utolsósorban propagandájáról.

4. A központi intézmények erőit (akár az új szolgáltatások bevezetésének rovására is) a meglévő, országos jellegű szolgáltatások tökéletesítésére, mindenekelőtt pedig gyorsítására kellene összpontosítani. Felmérésünk szöveges válaszaiból tudjuk, de ki-ki a saját bőrén is tapasztalta, hogy milyen tűrhetetlenül hosszú ideig tart egy-egy fordítás, könyvtárközi kölcsönzés, mikrofilm vagy fotómásolat beszerzése. Meg kellene gyökeresen javítani az ilyen szolgáltatásokat nyújtó központi könyvtári és tájékoztatási létesítmények személyi és felszerelési ellátottságát, racionalizálni kellene magukat a folyamatokat is, kötelező időnormatívákat (vagy az új gazdaságpolitika szellemének megfelelően: kötbéreket) kellene bevezetni a rendelések idejében való teljesítésére.

5. És végül: tenni kellene valamit a vállalati-intézeti könyvtárosok, tájékoztatási dolgozók nagyobb társadalmi megbecsülése érdekében. Nem annyira a bérezésre gondolok (a műszaki könyvtárosok bizonyos kategóriái a fizetés tekintetében nem túlságosan elkenyézettett könyvtárosok legjobban dotált rétegeihez tartoznak), inkább a könyvtárosság vállalati presztízsére, arra a méltó helyre, amely a látható és a „láthatatlan” vállalati hierarchiában a szakképzett, munkáját hivatásszerűen végző könyvtárost joggal megilletné. A műszaki könyvtárosság szakma, mégpedig annak is szakosított válfaja, elismertetését a műszaki egyetemi képzés, a mérnöktovábbképzés és a vezetőképzés egyre sokágúbb csatornáin keresztül lehetne és kellene szorgalmazni.

Zircz Péter

A III. könyvtáros konferencia

előkészületeiről májusi számunk óta — amikor közzétük Kondor Istvánné nyilatkozatát a konferencia szervezésének elindításáról — folyamatosan tájékoztatjuk olvasóinkat. A szekciók vitái befejezéshez közelednek, ezekből alakul ki a konferencia téziseinek anyaga. Az oktatási, mezőgazdasági, egészségügyi és ipari szekciók vitáinak eredményeiről már beszámoltunk, de a konferencia előkészítő anyagához tartoznak a könyvtári gépesítésről, a Könyvtárellátó szolgáltatásairól, a városok és a falvak könyvtári ellátásáról közölt cikkeink is. A konferencia munkája tehát javában folyik. A plenáris ülésre 1970. december 15—17-én kerül sor.